

Expectation of Vocational Outcome as a Predictor of Life Satisfaction of University Students

Işıl YILMAZ

İnönü University, Malatya - TURKEY

Ahmet DÜNDAR

İnönü University, Malatya - TURKEY

Abdullah ATLI

İnönü University, Malatya - TURKEY

Article History

Submitted: 31.10.2019

Accepted: 23.04.2020

Published Online: 30.04.2020

Keywords

Life Satisfaction
Vocational Outcome
University Students

DOI: 10.29129/inujse.640817

Abstract

Purpose: The aim of this study is to determine the predictive power of vocational outcome expectations on life satisfaction, including the beliefs of university students that they have acquired a profession after their schooling and their expectations about the suitability of their professions.

Design & Methodology: Study group consist of 473 (272 females, 201 male) students who were studying at Inonu University in 2018. Satisfaction with life scale, vocational outcome expectation scale and personal information form are used as data collection tools. In order to analyze data of personal information form, descriptive statistics (arithmetic mean, percentage) are applied to the dataset. On the other hand, regression analysis is implemented to analyze relationship between satisfaction with life scale and profession outcome expectation scale.

Findings: According to the outcome of the research, students of sport sciences have higher sense of satisfaction levels and higher relation of profession-character match. Moreover, medical faculty students' sense of finding a job is higher than the other students. Another finding of research is that, vocational outcome expectation explains 29% of satisfaction of life of the students.

Implications & Suggestions: In this study, it was seen that one of the main determinants of life satisfaction of university students is vocational outcome expectation. This is the most basic expectation of university students after they have completed their education in finding suitable jobs for their education and their expectations of using their skills in this job. For this reason, especially in universities, career centers should be established and experts should be guided about what they can do after completing their education.

Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Yordayıcısı Olarak Mesleki Sonuç Beklentisi

Işıl YILMAZ

İnönü Üniversitesi, Malatya - TÜRKİYE

Ahmet DÜNDAR

İnönü Üniversitesi, Malatya - TÜRKİYE

Abdullah ATLI

İnönü Üniversitesi, Malatya - TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 31.10.2019
Kabul: 23.04.2020
Online Yayın: 30.04.2020

Anahtar Sözcükler

Yaşam Doyumu
Mesleki Sonuç Beklentisi
Üniversite Öğrencileri

Öz

Amaç: Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin okul bittikten sonra meslek edinmelerine ilişkin inançlarını, mesleklerinin kendilerine uygunluğu ile ilgili beklentilerini içeren mesleki sonuç beklentilerinin yaşam doyumu üzerindeki yordama gücünü belirlemektir.

Yöntem: Araştırmanın çalışma grubunu 2018 eğitim-öğretim yılında İnönü Üniversitesinde öğrenim gören olan 473 (272 kız; 201 erkek) öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada, veri toplama araçları olarak "Yaşam Doyumu Ölçeği", "Mesleki Sonuç Beklentileri Ölçeği" ve "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda yer alan verilerin analizinde betimsel istatistikler (aritmetik ortalama, yüzde), mesleki sonuç beklentisi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin belirlenmesinde regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma sonucunda Spor Bilimlerinde okuyan öğrencilerin okudukları bölümü kendilerine uygun görme ve memnuniyet düzeylerine ilişkin algılarının daha yüksek olduğu, Tıp Fakültesinde okuyan öğrencilerin ise iş bulma olasılıklarını diğer fakülte öğrencilerine göre daha yüksek algıladıkları görülmüştür. Araştırmanın diğer bir bulgusu da mesleki sonuç beklentisinin üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının %29'unu açıklamasıdır.

Sonuçlar ve Öneriler: Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının temel belirleyicilerinden birinin mesleki sonuç beklentisi olduğu görülmüştür. Bu durum bize üniversite öğrencilerinin en temel beklentilerinin eğitimlerini tamamladıktan sonra eğitimlerine uygun alanlarda iş bulma ve bu işte yeteneklerini kullanmaya dair beklentileridir. Bu nedenle özellikle üniversitelerde kariyer merkezlerinin kurularak öğrencilerin eğitimlerini tamamladıktan sonra neler yapabileceklerine dair uzmanlar tarafından yönlendirmeler yapılmalıdır.

GİRİŞ

İnsanın mutluluğu ve mutluluğunu sağlayan koşulların ne olduğu çok eski zamanlardan beri dikkati çeken bir konu olmuştur. İlk kez 1961 yılında Neugarten tarafında ortaya atılan yaşam doyumu kavramı, bir insanın beklentileriyle (ne istediği), elinde olanların (neye sahip olduğu) karşılaştırılmasıyla elde edilen durum ya da sonuçtur (Özer ve Karabulut, 2003). Yaşam doyumu bireyin önemli yaşam alanlarında (okul, iş, aile v.b.) olumlu duygu yaratan yaşantılarının olumsuz duygu yaratan yaşantılarından daha çok olması ile ilişkilidir (Diener, 2000). Aynı zamanda belirli bir duruma ilişkin doyumu değil, genel olarak tüm yaşantılarındaki doyumu kapsar (Özgür, Gümüş ve Durdu, 2010). Öznel bir nitelik taşıyan yaşam doyumu yargılarının oluşmasında, bireyin kendi durumunu uygun bir standart olduğunu düşündüğü durumlarla karşılaştırması rol oynamaktadır (Çivitçi, 2012). Bireylerin kendileri ile barışık olması yaşam doyumlarının yüksek olması açısından son derece önemlidir (Tümekaya, Hamarta, Deniz, Çelik ve Aybek, 2008). Konu ile ilgili yapılan çalışmalar üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yaş, stres, bedensel sağlık durumu, ana-baba tutumları, kişilik özellikleri, eğitimle değişkenlerin yaşam doyumu üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Gündoğar, Gül, Uskun, Demirci ve Keçeci, 2006).

Türkiye’de meslek edinmenin en önemli dönüm noktası üniversite eğitimidir. Türkiye’de milyonlarca üniversite okuyan gencin hayali eğitimini aldığı alanla ilgili bir işte çalışmaktır. Şahin, Zoraloğlu ve Fırat, (2011) yaptıkları çalışmada, üniversite öğrencilerinin %53’nün eğitimlerindeki birinci önceliğin “bir mesleğe hazırlanma” olduğu görülmüştür. Bu durum bize üniversite öğrencileri için eğitimlerindeki en temel beklentinin eğitimini aldığı alanda iş bulup çalışma olduğunu göstermektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde bir üniversite öğrencisi için mutlu olmanın yani yaşam doyumunun yüksek olmasının öncüllerinden biri de meslek edinmektir.

Bireyin sevdiği ve istediği bir meslekte çalışması yaşam doyumunu arttırmaktadır (Recepoğlu ve Ülker-Tümlü, 2015). İnsanın sosyal statüsünü belirleyen en önemli özelliği mesleğidir. Seçtiğimiz meslek düşüncelerimize ve yaşamımıza önemli bir etkide bulunur. Bireyler seçtikleri mesleklerle kazanç elde etme amacı gütseler de aynı zamanda meslek bireyin sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının da doyum alanıdır (Yeşilyaprak, 2006). İnsanların çeşitli ilgileri, yetenekleri ve güdeleri de vardır. Bunları geliştirme ve kullanma olanağı sağlayacak alan da meslek alanıdır. Bireyler bu mesleklerin içindeyken bu özelliklerini ifade etme fırsatı yakalar. Böylece sahip olduğumuz yetileri kullanarak bir yaşam doyumu elde ederiz. Ayrıca birey bir iş yaptığını ve üretken olduğunu fark ederek kendini daha değerli ve önemli hisseder. Bireylerin gerçekleştirecekleri ve zaman harcayacakları davranış bütünlüğüne ilişkin beklentilerini karşılayacak bir mesleğin içinde bulunmak istemeleri onları bu mesleğe yönelik gelişime ve çabaya itecektir. Bireyin fizyolojik, psikolojik ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılamada en önemli araç durumunda olan meslek/iş yaşama anlam veren ve yaşam doyumunu etkileyen en önemli değişkendir (Herr, Cramer ve Niles, 2004). Bu araştırmada yaşam doyumu ile ilişkisi araştırılan “Mesleki Sonuç Beklentisi” belli eğitsel ya da kariyer kararı verme davranışları sonucunda elde edilebilecek başarının uzun süreli sonuçlarına ilişkin inançlar olarak tanımlanmaktadır (Betz ve Voyten, 1997). Bu kavram bireylerin bir işi yapmaya başladıklarında o işten elde edeceklerine duydukları inançları temsil etmektedir. Mesleki sonuç beklentisi aynı zamanda mesleğe karar verme davranışı sonucunda kazanılan ya da belirli bir eğitimin sonucunda kazanılan uzun dönemli sonuçlara olan inançlar olarak da tanımlanmaktadır (Fouad ve Guillen, 2006). Genç neslin kendisi için uygun meslek seçimi, seçtiği bu mesleği toplum yararına bir hizmete dönüştürmesi açısından mesleki sonuç beklentisi önemlidir. Ayrıca bu araştırmadan elde edilecek bulgular üniversite öğrencilerinin kariyer danışmanlığı ihtiyaçlarının belirlenmesinde ve olası yaşanan sorunlar ve çözümlerine ilişkin bilimsel öneriler sunması açısından da katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Meslek icrası öncesi eğitimin son aşaması olarak kabul edilen üniversite eğitimi, bireyin

meslek yeterliliklerini kazanma ve bu yeterlilikler çerçevesinde işe hazırlık yapması için dönüm noktasıdır. Üniversite öğrencileri için eğitimlerinin nihai beklenen çıktısı eğitimlerini aldıkları alanda bir iş bulmak ve çalışmaktır. Eğitim aldığı alanda yeteneklerini kullanma ve diğer yaşam görevlerini yerine getirmeye ilişkin inançları kapsayan mesleki sonuç beklentisinin üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarını arttıracığı öngörülebilir. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin okul bittikten sonra meslek edinmelerine ilişkin inançlarını, mesleklerinin kendilerine uygunluğu ile ilgili beklentilerini içeren mesleki sonuç beklentilerinin yaşam doymu ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede bu çalışmada aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmıştır:

- Üniversite öğrencilerinin okudukları bölümün kendilerine uygun olma düzeyi, okudukları bölümden memnun olma düzeyi ve okudukları bölümü bitirdikten sonra iş bulma olasılıkları fakülte değişkeni açısından nasıl dağılmaktadır?
- Üniversite öğrencilerinin mesleki sonuç beklentileri, yaşam doyumlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin okul bittikten sonra meslek edinmelerine ilişkin inançlarını, mesleklerinin kendilerine uygunluğu ile ilgili beklentilerini içeren mesleki sonuç beklentilerinin yaşam doymu üzerindeki yordama gücünü belirlemektir. Genç neslin kendisi için uygun meslek seçimi, seçtiği bu mesleği toplum yararına bir hizmete dönüştürmesi açısından mesleki sonuç beklentisi önemlidir.

YÖNTEM

Desen

Bu nicel araştırmanın ilk sorusunun cevaplandırılmasında tarama deseni (Büyüköztürk, 2012) kullanılarak üniversite öğrencilerinin kendi bölümlerine ilişkin algıları (bölüm uygunluğu, bölüm memnuniyeti, iş bulma olasılığı) fakülte değişkeni açısından grafikler halinde gösterilmiştir (Grafik 1, Grafik 2). Araştırmanın ikinci sorusunda mesleki sonuç beklentisinin, yaşam doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığı basit doğrusal regresyon analizi ile test eden korelasyonel bir araştırma desendir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Regresyon analizinde yordanan değişken üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarıdır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Fraenkel ve diğ., 2012). Bu çerçevede İnönü Üniversitesinde lisans öğrenimlerine devam eden toplam 473 lisans öğrencisine 2018 yılının Şubat-Nisan ayları arasında veriler toplanmıştır. Öğrencilerin yaşları 18-36 (ort=21.47; Ss=1.97) arasındadır. Çalışma grubuna ilişkin tanımlayıcı bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Çalışma Grubuna İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler (n=473)

Değişken		n	%
Cinsiyet	Kız	272	57.5
	Erkek	201	42.5
Sınıf	1.Sınıf	91	19.2
	2.Sınıf	113	23.9
	3.Sınıf	167	35.3
	4.Sınıf	102	21.6
Fakülte	Eğitim	99	20.9
	Fen Edebiyat	57	12.1
	Spor Bilimleri	51	10.8
	İktisadi İdari Bil.	47	9.9
	Hukuk	43	9.1
	Mühendislik	43	9.1
	Sağlık Bilimleri	39	8.2
	Güzel Sanatlar	33	7
	İlahiyat	31	6.6
	Tıp	30	6.3

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu öğrencilerin cinsiyet, fakülte, yaş, akademik ortalama, sınıf düzeyi ve okumakta oldukları bölüme ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik sorular içermektedir. Üniversite öğrencilerinin okudukları bölüme ilişkin tutumları araştırmacılar tarafından geliştirilen üç madde ile ölçülmüştür: “Bölüm Uygunluğu: *Okuduğunuz bölümü kendinize ne kadar uygun görüyorsunuz?*”; “Bölüm Memnuniyeti: *Okuduğunuz bölümden memnuniyet düzeyiniz nedir?*”; “İş Bulma Olasılığı: *Okuduğunuz bölümü bitirdikten sonra bir iş bulma olasılığınızı ne düzeyde görüyorsunuz?*”). Bu maddeler 10’lu (1=en düşük katılma düzeyi; 10=en yüksek katılma düzeyi) derecelendirme ile ölçülmüştür.

Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ): Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının belirlenmesinde Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen ve Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan YDÖ kullanılmıştır. YDÖ’den örnek iki madde, “*İdeallerime yakın bir yaşantım vardır*” ve “*Yaşamımdan memnunum*” şeklindedir. Ölçek beş madde ve likert tipinde 5’li derecelendirmeden oluşan kendini değerlendirme ölçeğidir. Her bir madde 5’li derecelendirilmiş cevaplama sistemine (1: Hiç katılmıyorum - 5:Tamamen Katılıyorum) göre değerlendirilmektedir. Bu ölçekten alınabilecek puanlar 5-25 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe yaşam doyumunun yükseldiğine işaret eder. Ölçeğin geliştirilme sürecinde Cronbach Alpha iç tutarlık kat sayısı .88 ve test- tekrar test güvenilirliği ise .97 olarak saptanmıştır. Bu araştırma kapsamında yapılan analizde YDÖ’nün Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .82 bulunmuştur.

Mesleki Sonuç Beklentileri Ölçeği (MSBÖ): McWhirter, Rasheed ve Crothers, (2000) tarafından geliştirilen ve Işık (2010) tarafından Türkçeye uyarlanan MSBÖ sonuç beklentilerini ölçmeye yönelik geliştirilmiş 12 maddelik bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek puanlar 12-48 arasında değişmektedir. Ölçekten yüksek puan almak mesleki sonuç beklentisinin yüksek olduğunu göstermektedir. MSBÖ’den örnek iki madde, “*Yaptığım kariyer planı beni tatmin edecek bir sonuca götürecektir*” ve “*Seçtiğim kariyerde/meslekte*

başarılı olacağım” şeklindedir. Maddelerin derecelendirilmesi dörtlü bir ölçek üzerinde; Tamamıyla katılıyorum (4), Katılıyorum (3), Katılmıyorum (2), Hiç katılmıyorum (1) şeklindedir. Ölçeğin 9 hafta arayla uygulanan test tekrar test güvenilirlik katsayısı .59 ve Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .83 bulunmuştur. Bu araştırma kapsamında yapılan analizde MSBÖ Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .91 bulunmuştur.

Verilerin Analizi

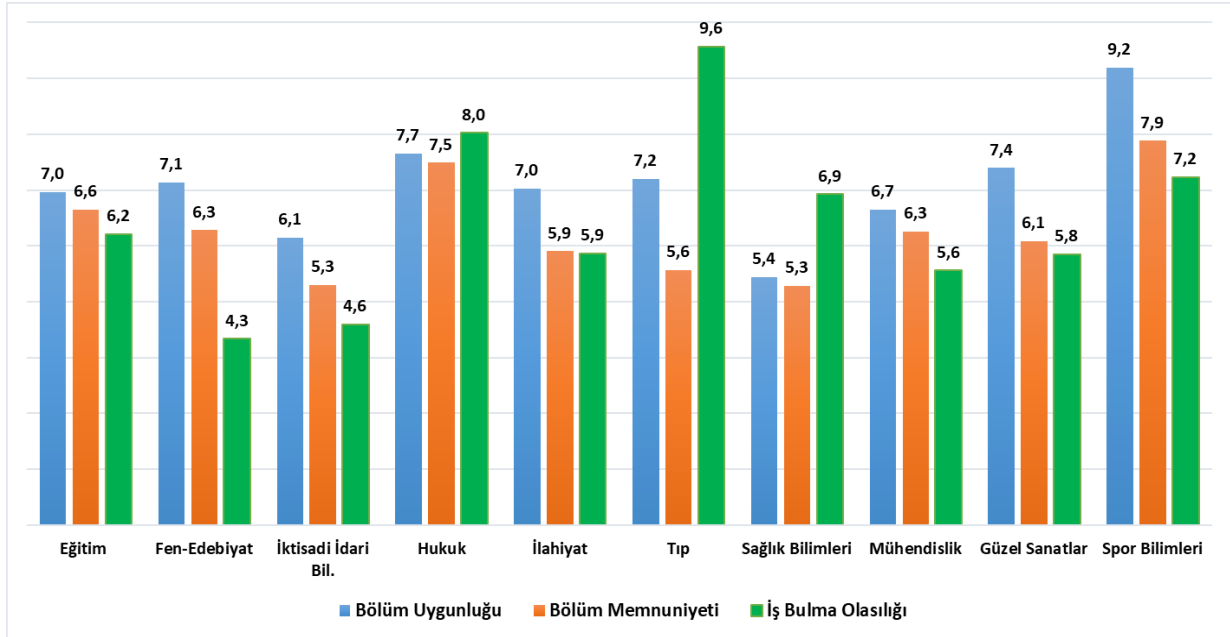
Araştırmada veri analizine başlamadan önce eksik ve hatalı işaretlemeler yapan 22 katılımcının verileri analiz dışında bırakılmıştır. Bu kontroller sağlandıktan sonra basit doğrusal regresyon analizinin temel varsayımları olan uç değerler, normallik, doğrusallık (Can, 2017) ölçütleri incelenmiş ve verilerin analiz için uygun kriterleri sağladığı görülmüştür. Araştırmanın ilk sorusunun (üniversite öğrencilerinin bölüme ilişkin tutumları) analizinde aritmetik ortalama kullanılarak fakülte değişkeni açısından düzeylerinin gösteriminde sütun grafikleri kullanılmıştır. Araştırmanın ikinci sorusunun cevaplandırılmasında basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Veri analizinde SPSS 25 programı kullanılmış ve anlamlılık düzeyi olarak .05 kabul edilmiştir. Araştırmada korelasyon değerlerini Cohen’in (2013) belirttiği değerler (düşük=.10, orta=.30, yüksek=.50) çerçevesinde yorumlanmıştır.

BULGULAR

Üniversite öğrencilerinin bölüm uygunluğu, bölüm memnuniyeti ve iş bulma olasılık düzeylerinin aritmetik ortalamaları hesaplanarak fakülte değişkeni açısından dağılımı Grafik 1’de sunulmuştur.

Grafik 1

Bölüm uygunluğu, bölüm memnuniyeti ve iş bulma olasılıklarına dair aritmetik ortalama puan dağılımı

Grafik 1 incelendiğinde okuduğu bölümün kendine uygun görme puan ortalaması en yüksek olan fakülte öğrencileri Spor Bilimleri (ort= 9.20) iken en düşük gören öğrenciler ise Sağlık Bilimleri (ort= 5.44) öğrencileridir. Bölüm memnuniyeti açısından en yüksek puan ortalamasına sahip öğrenciler Spor Bilimleri Fakültesi (ort=7.88) iken en düşük bölüm memnuniyeti puan ortalamasına sahip fakülte öğrencileri (ort=5.28) ile Sağlık Bilimleridir. Son olarak iş bulma olasılığı açısından en yüksek puan ortalamasına sahip

fakülte öğrencileri Tıp Fakültesi (ort=9.57) öğrencileri iken, en düşük ortalamaya sahip fakülte öğrencileri (ort=4.33) Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencileridir.

Tablo 2

Değişkenlerin Birbiriyle Korelasyonları ve Betimleyici İstatistikler

Değişken	Ort	Ss	1	2	3	4	5	6	7	8
1.Cinsiyet (0=kız; 1=erkek)			1							
2.Yaş	21.47	1.96	.20**	1						
3.Akademik Ortalama	2.77	.45	-.11*	-.01	1					
4. Bölüm Uygunluğu	7.10	2.74	-.02	-.05	.21**	1				
5.Bölüm Memnuniyeti	6.37	2.86	-.01	-.09	.14**	.78**	1			
6.İş Bulma Olasılığı	6.26	2.81	.06	-.05	0.01	.31**	.36**	1		
7.Mesleki Sonuç Beklentisi	37.68	6.28	-.06	-.11*	.12**	.41**	.40**	.35**	1	
8. Yaşam Doymu	15.18	4.26	-.07	-.09*	.09*	.37**	.37**	.30**	.54**	1

Not: N=473. *p <.05, **p <.01

Tablo 2’de görüldüğü gibi üniversite öğrencilerinin okudukları bölümü kendine uygun görme, bölümden memnun olma ve iş bulma olasılığı kendi aralarında orta ve yüksek düzeyde pozitif korelasyona (.31 ile .78 arası) sahiptirler. Ayrıca bölüme ilişkin algılar (bölüm uygunluğu, bölüm memnuniyeti, iş bulma olasılığı) ile yaşam doymu (.30 ile .37) ve mesleki sonuç beklentisi (.35 ile .41) arasında orta düzeyde pozitif korelasyon vardır. Araştırmanın yordayıcı değişkeni mesleki sonuç beklentisi ile yordanan değişkeni yaşam doymu arasında yüksek düzeyde pozitif korelasyon vardır (r=.54, p <.01).

Tablo 3

Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doymularını Yordayıcısına İlişkin Basit Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişken	R	R ²	B	SE	β	t	p
Mesleki Sonuç Beklentisi	.54	.29	.365	.026	.537	13.80	.000

Üniversite öğrencileri örnekleminde mesleki sonuç beklentisinin yaşam doymunu ne düzeyde yordadığını ortaya koymak için yapılan basit regresyon analizi sonucunda, mesleki sonuç beklentisinin yaşam doymununun % 29’unu açıkladığı ve bu modelin anlamlı olduğu ($F_{(1-471)} = 190,624$, p <.001).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin okudukları bölüme ilişkin algılarının fakülte değişkeni açısından dağılımı ve mesleki sonuç beklentisi ile yaşam doymu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda okuduğu bölümün kendilerine uygun olma puan ortalaması en yüksek olan Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri iken en düşük gören öğrenciler ise Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencileridir. Bu sonuç bize yetenek sınavı ile giren Spor Bilimleri Fakültesindeki öğrencilerin kendi yeteneklerini kullanabilecekleri bir bölümde okumalarının etkili olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde Güzel Sanatlar Fakültesinde okuyan öğrenciler de okudukları bölümün kendilerine uygun olduğunu düşünmekte ve puan ortalamaları açısından sıralandığında üçüncü sırada yer almaktadırlar. Araştırmadan elde edilen bulgular bölüm memnuniyeti açısından değerlendirildiğinde ise benzer şekilde en yüksek puan ortalamasına sahip öğrenciler Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri iken en düşük bölüm memnuniyeti

puan ortalaması Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencileridir. Her iki durumda da en düşük puan ortalamasına sahip olan Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin okudukları bölüme ilişkin olumsuz algılarının nedenleri derinlemesine nitel araştırmalar ile incelenmelidir. Üniversite öğrencilerinin iş bulma olasılıkları puan ortalamaları incelendiğinde en yüksek puan ortalaması Tıp Fakültesi öğrencilerine aitken, en düşük puan ortalaması Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencilerine aittir. Türkiye’de hekim ihtiyacı göz önüne alındığında Tıp Fakültesi mezunu öğrencilerin iş bulma ile ilgili saha da henüz bir sorun yaşanmadığı ve Tıp Fakültesi mezunlarının kolaylıkla iş bulabildikleri bilinmektedir. Bu nedenle Tıp Fakültesi öğrencilerinin atanma olasılıklarına dair yüksek beklentileri olası bir sonuçtur. Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin büyük bir kısmı atanmak için öğretmenlik formasyonu olarak öğretmen olarak atanmak istemektedirler. Eğitim Fakültesi öğrencileri ile birlikte atama bekleyen öğretmen sayısında son yıllarda Türkiye’de büyük bir yığılmanın olduğu bilinmektedir. Bu sorun hem Eğitim Fakültesi hem de Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin atanma olasılıklarına dair beklentilerinin düşmesine neden olmaktadır.

Araştırma sonucunda beklenildiği gibi üniversite öğrencilerinin bölüm uygunluğu, bölüm memnuniyeti, iş bulma olasılıkları ile yaşam doyumu ve mesleki sonuç beklentisi arasında orta ve yüksek düzeyde pozitif ilişki bulunmuştur. Korelasyon değerleri incelendiğinde mesleki sonuç beklentisinin yaş ile negatif ($r=-.11$) ilişkisi olduğu görülmektedir. Bu durum öğrencilerin mezun olmaya yaklaştıkça iş bulmaya dair daha yüksek kaygı yaşadıklarını göstermektedir. Diğer korelasyon sonuçları incelendiğinde akademik ortalama ($r=.12$), bölüm uygunluğu ($r=.41$), bölüm memnuniyeti ($r=.40$) ve iş bulma olasılığı ($r=.35$) yükseldikçe üniversite öğrencilerinin mesleki sonuç beklentilerinin yükseldiği görülmektedir. Yine yaşın yaşam doyumu ile negatif ilişkisi ($r=-.09$) olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencileri mezun olmaya yaklaştıkça, iş bulma ve benzeri kaygılar nedeni ile yaşam doyumları düşmektedir. Ancak öğrencilerin akademik ortalama ($r=.09$), bölüm uygunluğu ($r=.37$), bölüm memnuniyeti ($r=.37$) ve iş bulma olasılığı ($r=.30$) yükseldikçe yaşam doyumlarının yükseldiği görülmektedir. Araştırma sonucunda mesleki sonuç beklentisinin yaşam doyumunun %29’nu yordadığı görülmüştür. Bireylerin mesleki doyumları aynı zamanda bütün yaşamlarındaki mutluluğu ifade eden genel yaşam doyumunu olumlu yönde etkilemektedir (Recepoglu ve Ülker-Tümlü, 2015). Diener ve Lucas’a (1999) göre, yaşam doyumu hâlihazır yaşamdan doyum, yaşamı değiştirme isteği, geçmişten doyum, gelecekte doyum ve kişinin yakınlarının o kişinin yaşamı hakkındaki görüşlerini kapsamaktadır (Dost, 2007). Belli eğitsel ya da kariyer kararı verme davranışları sonucunda elde edilebilecek başarının uzun süreli sonuçlarına ilişkin inançlar olarak tanımlanan mesleki sonuç beklentisinin (Betz ve Voyten, 1997) bireyin genel yaşam doyumunu etkilemesi beklenir. Bu araştırma sonucunda da üniversite öğrencilerinin eğitimlerini tamamladıktan sonra kendi alanlarına uygun meslekte yeteneklerini toplum yararına kullanabilecekleri ve statü edinecekleri bir meslekte çalışma beklentisinin yaşam doyumlarını arttırdığı görülmüştür.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayanarak şu önerilerde bulunabilir:

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının temel belirleyicilerinden birinin mesleki sonuç beklentisi olduğu görülmüştür. Bu durum üniversite öğrencilerinin en temel beklentilerinin eğitimlerini tamamladıktan sonra uygun alanlarda iş bulma ve bu işlerde yeteneklerini kullanma olduğunu göstermektedir. Bu nedenle özellikle üniversitelerde var olan kariyer merkezlerinin öğrencilerin eğitimlerini tamamladıktan sonra neler yapabileceklerine dair daha etkin çalışmalar yürütmelidirler. Bu yönlendirmeler öğrencilerin üniversite eğitimleri süresince kendilerini iş sahasına hazırlamalarına ve sahanın taleplerine uygun bir şekilde yeterliliklerini geliştirmeye yönelik gerçekçi planlamalar yapmalarına olanak tanıyacaktır. Üniversitedeki kariyer merkezlerinin sahadaki başarılı çalışanların ne tür yaşantılar geçirdikleri ile ilgili öğrenciler ile paylaşım dayalı seminerler düzenlemelidir. Bu seminerler öğrencilerin mezun olduktan sonra karşılaşacakları olası güçlüklerin neler olduğu ve bunlarla nasıl baş edilmesi gerektiği ile ilgili pratik ve güncel bilgiler sunacaktır. Her araştırmada olduğu

gibi bu araştırmanında sınırlılıkları vardır. İleride benzer konularda yapılacak araştırmalarda bu sınırlılıklar dikkate alınmalıdır. Bu araştırmanın örneklemini İnönü Üniversitesi öğrencileri oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu araştırmada elde edilen sonuçların genellenebilmesi için farklı örneklem gruplarında uygulanması gerekir. Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin mesleki sonuç beklentisinin yaşam doyumları üzerinde güçlü bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Bu nedenle ileride yapılacak araştırmalarda üniversite öğrencilerinin mesleki sonuç beklentilerini yükseltecek değişkenlerin neler olduğu araştırılmalı ve elde edilen bulgular çerçevesinde uygulamaya dönük çalışmalar yapılandırılmalıdır. Aynı zamanda öğrencilerin üniversite öğretimleri sürecinde alacakları ek eğitimlerle iş alanları genişletilebilir ve aranan mesleki eleman olabilirler. Bu açıdan da değerlendirmeler yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Betz, N. E., & Vuyten, K. K. (1997). Efficacy and outcome expectations influence career exploration and decidedness. *The Career Development Quarterly*, 46(2), 179–189.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Can, A. (2017). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi* (5. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cohen, J. (2013). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Routledge.
- Çivitçi, A. (2012). Üniversite öğrencilerinde genel yaşam doymu ve psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkiler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 321-336
- Dağlı, A., & Baysal, N. (2016). Yaşam doymu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Electronic Journal of Social Sciences*, 15(59), 1250-1262
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55(1), 34-43.
- Diener, E., & Lucas, R. E. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-303.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71–75.
- Dost, M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2)22, 132-143.
- Fouad, N. A., & Guillen, A. (2006). Outcome expectations: Looking to the past and potential future. *Journal of Career Assessment*, 14, 130-142.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th edition). New York: McGraw Hill.
- Gündoğar, D., Gül, S. S., Uskun, E., Demirci, S., & Keçeci, D. (2007). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordayan etkenlerin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 10(1), 14-27.
- Herr, E. L., Cramer, S. H., & Niles, S. G. (2004). *Career guidance and counseling through the lifespan: Systematic approaches* (6th ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Işık, E. (2010). *Sosyal bilişsel kariyer teorisi temelli bir grup müdahalesinin üniversite öğrencilerinin kariyer kararı yetkinlik ve mesleki sonuç beklenti düzeylerine etkisi* (Doktora tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- McWhirter, E. H., Crothers, M., & Rasheed, S. (2000). The effects of high school career education on social-cognitive variables. *Journal of Counseling Psychology*, 47(3), 330-341.
- Özer, M., & Karabulut, Ö. Ö. (2003). Yaşlılarda yaşam doymu. *Geriatry*, 6(2), 72-74
- Özgür, G., Gümüş, A. B., & Durdu, B. (2010). Evde ve yurttan kalan üniversite öğrencilerinde yaşam doymu. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 25-32.
- Recepoğlu, E., & Ülker-Tümlü, G. (2015). Üniversite akademik personelinin mesleki ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(4), 1851-1868

- Şahin, İ., Zoraloğlu, Y., & Fırat, N. (2011). Üniversite öğrencilerinin yaşam amaçları, eğitsel hedefleri üniversite öğreniminden beklentileri ve memnuniyet durumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 3(3), 429-452.
- Tümkaya, S., Hamarta, E., Deniz, E., Çelik, M., & Aybek, B. (2008). Duygusal zekâ mizah tarzı ve yaşam doyumu: Üniversite öğretim elemanları üzerine bir araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30),1-18.
- Yeşilyaprak, B. (2006). *Eğitimde rehberlik hizmetleri gelişimsel yaklaşım*. Ankara: Nobel Yayıncılık.